Posudek bakalářské eseje
Veronika Madzinová: **„Estetika digitálního umění jako prohledávání prostoru možností“**
Praha: FHS UK, 2014

1) Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce

Při hledání vhodného tématu, který by se podstatným způsobem dotýkal praxe elektronického umění a v přijatelné míře pojednal dostatečně komplexně jeho určitý aspekt, rozhodla se autorka prověřit jeden z pěti obecných postupů elektronické tvorby, které definovali autoři Reas a McWilliams v knize *Form+Code in design, art and architecture*, a sice „transformaci“. Reas a McWilliams zobecňují pět zásadních přístupů při tvorbě digitálního umění jako umění založeného na zpracování kódu: opakování, transformaci, parametrizaci, vizualizaci a simulaci. Z tohoto pohledu také můžeme rozumět digitálnímu umění jako systematické metodě, jak ověřovat důsledky a priory sestavených postupů na dané počáteční vstupy, tedy jinými slovy jako experimentování se vzniklou množinou důsledků. Každopádně se autorka pustila do tématu aktuálního a dosud málo rozvíjeného.

2) Otázka metodičnosti přístupu

Práce je rozvržena celkem příkladně logicky a vyváženě. V prvních kapitolách si autorka připravila terminologický a teoretický rámec, pokusila se připomenout nejvlivnější koncepce „obhajoby“ digitální tvorby a na kódu založené obraznosti jako nového vývojového stupně (proto se rozhodla polemizovat s vlastním vyjádřením z počátku kapitoly o „alternativnosti“ umění nových médií, která se jí nezdá dostatečně výstižné). Dále představila výchozí pojetí Rease a McWilliamse, se kterým se, vzhledem k jisté neostrosti tohoto principu následně pokusila i kriticky vyrovnat. V širším kontextu se autorka věnuje obecně chápané transformaci ve výtvarném umění, letmo načrtává historii digitálního umění, a to především s ohledem na užívání transformace jako metody tvorby. Hermeneutická metoda je využívána v krátkých, koncentrovaných sondách, které vedou k druhé důležité části práce, ke kasuistice, ve které autorka ve značné šíři shromažďuje možné případy digitálního umění pracujícího s transformací. Hlavní moje kritika tu míří k absenci obrazového materiálu, který u práce uvedeného druhu umožňuje okamžitou názornou kontrolu mnohých tvrzení. Zároveň přestože kriticky hodnotí platnost kategorie transformace, nepromítá toto zjištění do konkrétních hodnocení příkladů.

3) Věcné poznámky

V 8. kapitole jsou uvedeny, bohužel téměř jen heslovitě, sporné důsledky zaměření umění na nakládání s kódem: snižování individuality díla, rozšíření kódu ve fyzickém prostoru, nejasnost rozlišení mezi uměním a vědou. S prvním argumentem se pisatelka adekvátně vyrovnává odkazem na dominantní úlohu umění jako „symbolického vyjádření světa“ (s. 43), které není ovládáním kódu nijak ohroženo. Ovšem druhý jev je z hlediska umění vlastně indiferentní, třetí zase nelze redukovat na setření hranic mezi specifickými cíli obou lidských činností. Zato naznačená představa kódu jako prostředníka, je možná perspektivní.
V 9. kapitole autorka tvrdí (pokud pomineme poněkud sporné vyjádření o „většině lidí“, která dnes vlastní počítač – což může být pravda asi jen pro západní společnost), že kritériem kvality díla je technická kvalita provedení, zaručená softwarem (s. 45). Takové vyjádření je ovšem poněkud v rozporu s představou umění

jako v prvé řadě originálnosti řešení. Tvrzení o „ztráta opodstatnění umělecké aktivity a teoretického diskursu nových médií“ tak zní poněkud nesmyslně. Přestože lze očekávat stále větší míru „vzájemného poukazování“ v uměleckých dílech, jistě tím není rozptýlena samotná potřeba uměleckého diskurzu. Také představa o prosté „separaci estetického a duchovního“ (s. 46) mi připadá poněkud nedomyšlená.

4) Hodnota pramenů a poznámkového aparátu

Soubor použité literatury je rozhodně hodnotný. Vzhledem k povaze tématu je samozřejmě řada zdrojů získána ve virtuálním prostředí. Největší část pramenů tvoří prezentace reflektovaných uměleckých děl, nicméně není zanedbán ani širší teoretický rámec novomediálního umění. Uvedena jsou vlivná zahraniční kompendia textů o jeho teorii a historii (Weibel, Wilson, Fritz, Rosen), významné teoretické monografie vztahující se k novomediálnímu umění (Alexenberg, Bonin, Manovich), jakož i klasické práce o elektronické kultuře (McLuhan, Fluser) nebo studie o filozofických a biologických souvislostech geometrie (sborník *Geometrie živého*). Nechybí ani důležité domácí práce (Bertók – Janoušek), či výbory textů (Flašar – Horáková – Macek, Dvořák).

Literatura je až na výjimky zapsána bibliograficky správným způsobem. Není bohužel dodrženo použití kurzívy pro jednotlivé bibliografické položky. Internetové zdroje většinou obsahují datum expirace. Poznámkový aparát je užíván k upřesnění odkazů na prameny. Přímé citace i parafráze jsou používány náležitým způsobem.

5) Jazyková stránka práce

Práce je napsána adekvátním odborným jazykem, formulace jsou vystavěny logicky a srozumitelně. Případné gramatické a stylistické nedostatky nepřekračují standardní korekturní mez, pouze v několika případech se autorka pochopitelně neubránila jistým slovakismům (např. „popasovat“ se s výzvou, s. 48), nebo ve spěchu nahradila příjmení autora jeho jménem (Marshall místo McLuhan, s. 48). Také formulace „postavení statusu umělce“ (s. 48) je zcela příkladný pleonasmus.

6) Závěrečné hodnocení

V závěrečném zhodnocení musím velmi ocenit samostatnost autorky, která se za tématem vydala velmi agilně a důsledně, řadu průběžně se vynořujících otázek byla schopna individuálně řešit. Její téma je nejen původní, ale také se ukazuje jako poměrně podnětné pro+ další rozvíjení. Autorka dokázala o specifické problematice digitálního umění pojednat v dostatečně širokém kontextu umění a kultury vůbec. Při všech případných extrapolacích se neukvapuje, udržuje ke svému tématu patřičný odstup. Autorce se sice podařilo princip transformace doložit na řadě konkrétních uměleckých projektů, nicméně jistě by byla možná větší pečlivost při hodnocení jejich úlohy a míry.

Práce vykazuje dostatečnou metodičnost, je napsána patřičně odborným jazykem, správně využívá zdrojů.

Práci navrhuji k obhajobě, moje hodnocení je velmi pěkná „2“, v případě výborné obhajoby i stupeň lepší.

Aleš Svoboda, vedoucí práce, 9. 6. 2014